

Høringsnotat

Forskrift om forbud mot utslipp av kloakk innenfor Oslo
kommunes grenser i Oslofjorden fra fritidsbåter

Saksnr. 23/11906

Høringsfristen er 16.04.24

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
2. Bakgrunn og utforming av forskriftsforslaget	3
3. Administrative og økonomiske kostnader	4
4. Kommentarer/merknader til de enkelte bestemmelsene	4
5. Forslag til ny forskrift	8

1. Innledning

Forskriftsforslaget innebærer et generelt forbud mot å slippe ut kloakk i fra fritidsbåter innenfor Oslo kommunes grenser i Oslofjorden. Antall fritidsbåter i Oslofjorden øker, og mange av disse slipper kloakk ut i fjorden. Tilførselen av nitrogen, fosfor og partikler er større enn det Oslofjorden naturlig klarer å håndtere.¹

For å redusere miljøbelastningen for Oslofjorden har Oslo kommune v/Bystyret besluttet at en lokal forskrift med forbud mot utslipp fra fritidsbåter bør vedtas i løpet av 2024.

Forslaget til lokal forskrift innebærer at de som ferdes i Oslo kommunes farvann kan velge å la være å bruke toalettet om bord, eller ombygge fritidsbåtens sanitæranlegg for å tømme kloakk ved et mottaksanlegg.

Høringsuttalelser sendes Oslo kommune v/Vann- og avløpsetaten (VAV) **innen 16 april 2024 til postmottak@vav.oslo.kommune.no**. Høringen vil også bli lagt ut på VAV sine nettsider, **Vann- og avløpsetaten - Etater, foretak og ombud - Oslo kommune**, og det er ønskelig med innspill fra høringsinstanser og andre berørte.²

¹ Det henvises til: [Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv - regjeringen.no](https://helhetligtiltaksplan.oslo.kommune.no), for mer informasjon om Oslofjordens tilstand og utfordringer.

² Vi bemerker at høringsfristen er noe kortere enn to måneders fristen som normalt settes for kommunale forskrifter. Ettersom dette forslaget til lokal forskrift i all hovedsak samsvarer med Sjøfartsdirektoratets forslag til nasjonal forskrift om forbud mot utslipp av kloakk fra

2. Bakgrunn og utforming av forskriftsforslaget

Det foreliggende forskriftsforslaget skal bidra til å sikre en ren, rik og tilgjengelig Oslofjord innenfor Oslo kommunes grenser. Som følge av at store deler av Oslofjorden har dårlig økologisk og kjemisk miljøtilstand, har Oslo kommune v/bystyret besluttet at man ikke kan vente med å vedta en lokal forskrift om forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter innenfor kommunens sjøområder.

Som kjent har Staten v/Sjøfartsdirektoratet på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet sendt sitt forslag til nasjonal forskrift om forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter i Oslofjorden på høring.³ Denne høringsuttalelsen ble utsendt den 05.01.2024, med frist for å avgi tilbakemelding satt til 09.04.2024.

Oslo kommune stiller seg positive til at Staten legger opp til et helhetlig vern av Oslofjorden mot forurensning knyttet til utslipp av kloakk fra fritidsbåter. Ettersom det per dags dato er uklart om og eventuelt når den nasjonale forskriften vil bli vedtatt og satt i kraft, finner kommunen det hensiktsmessig å innføre en lokal forskrift i løpet av innværende år.

Proessen med å innføre en lokal forskrift er derfor primært ment å tjene som en sikkerhetsventil for å garantere at et forbud kommer på plass i løpet av 2024. Dersom den nasjonale forskriften med et generelt forbud for hele Oslofjorden raskt blir innført, vil behovet for å videreføre arbeidet med å innføre en lokal forskrift falle bort. Dersom den lokale forskriften blir innført, og et nasjonalt forbud blir vedtatt, vil det også være naturlig å ta skritt for å oppheve det lokale regelverket.

På bakgrunn av at den nasjonale forskriften er på trappene, er forslaget til lokal forskrift i all hovedsak myntet på forslaget til nasjonal forskrift. Utover enkelte formuleringer er det kun gjort mindre tilpasninger for å ta høyde for ulike geografisk avgrensning og ulikt hjemmelsgrunnlag. Kommunen mener et generelt forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter er riktig både ut fra behovet for å redusere miljøbelastningen for Oslofjorden, men også ut fra helsemessige hensyn.

fritidsbåter i Oslofjorden, legger vi til grunn at forskriftsforslaget allerede er kjent for høringsinstansene.

³ Høring, datert 05.01.2024, Forskrift om forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter i Oslofjorden, lenke: [Høring til nasjonal forskrift](#)

I lys av at den lokale forskriften primært er en sikkerhetsventil for å sikre innføringen av et forbud i løpet av året, er det også vurdert som riktig og mest hensiktsmessig, at den lokale forskriften legges så tett som mulig opp til forslaget til nasjonal forskrift. Foreslått forslag til kommunal forskrift harmonerer også godt med tilstøtende kommuners regelverk knyttet til vern av Oslofjorden innenfor deres jurisdiksjon.

3. Administrative og økonomiske kostnader

Forbudet pålegger ikke kommuner og båthavner en direkte plikt til å etablere flere tømmeanlegg, men vi antar at etterspørselen etter dette vil øke. Det følger av forurensningsloven § 26 at kommunen skal sørge for nødvendige anlegg for tømming av avløpsvann fra fritidsbåter. Etter forarbeidene skal bestemmelsen forstås slik at den også omfatter kommunens ansvar for å etablere tømmeanlegg, og dermed sørge for et tilstrekkelig tilbud for tømming, i den grad det er nødvendig. Etter forurensningsforskriften § 20-5 har også havneansvarlig, ut ifra behovet til brukerne av havnen, en plikt til å sørge for etablering og drift av mottaksordninger for avfall og lasterester fra skip. Dette gjelder uavhengig av et forbud.

For å imøtekomme forbudet er det behov for å etablere flere nye anlegg for tømming av avløpsvann fra fritidsbåter innenfor Oslo kommunes grenser. Anleggene bør ha jevn geografisk spredning og et visst antall tømmestasjoner bør være offentlig tilgjengelige. Etableringskostnadene for mottaksanlegg antas ligge mellom 500 000 kr og 1,5 mill. kr. per anlegg. Avstanden til kommunalt avløpsanlegg er en særlig fordyrende faktor. Etablering av offentlig tilgjengelig anlegg kan ikke finansieres over avfallsgebyret eller vann- og avløpsgebyret, men kan finansieres over kommunes budsjett. Driftskostnadene for landbaserte mottaksanlegg anslås å være relativt lave, 15-20 000 kr. per år.

Ettersom forskriftsforslaget ikke har noen konstruksjonskrav eller krever fysiske endringer av fritidsbåtene, vil regelverket i utgangspunktet få små økonomiske konsekvenser for eiere av fritidsbåter som omfattes av forskriftens virkeområde. En del båteiere vil imidlertid kunne få ulempekostnader i form av begrensninger på bruk av båtene dersom de ikke bygger om og/ eller har enkel tilgang på tømmestasjon der de ferdes.

4. Kommentarer/merknader til de enkelte bestemmelsene

Forslag til forskrift mot utslipp av kloakk innenfor Oslo kommunes grenser i Oslofjorden fra fritidsbåter

§ 1. Virkeområde

Den første bestemmelsen angir den geografiske og saklige avgrensningen av forskriftens virkeområde. Dette er hvor forskriften skal gjelde, og hvem den skal gjelde for. Forskriften vil gjelde for alle fritidsbåter som har toalett om bord, og som benytter seg av det innenfor Oslo kommunes sjøområder i Oslofjorden.

§ 2 Definisjoner

I den andre bestemmelsen har man valgt å ta med definisjonen av tre begreper som del av forskriften: fritidsbåt, toalett og kloakk.

Ettersom forskriften retter seg mot den alminnelige borger/typiske fritidsbåtfører, har man valgt å definere begrepet «fritidsbåt» nærmere. Begrepet «fritidsbåt» favner vidt og kan ha ulik betydning i ulike fora og miljøer. For å unngå tolkningstvil knyttet til begrepet, har man derfor valgt å benytte seg av småbåtlovens definisjon av fritidsbåt. Småbåtloven trådte i kraft den 01.01.1999 og det vil derfor være nærliggende å anta at foreliggende definisjon allerede vil være kjent for enkelte fritidsbåteiere og båtførere.

Definisjonen av «toalett» er hentet fra høringen til det nasjonale forslaget til forskrift om forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter i Oslofjorden (heretter høring til nasjonal forskrift).⁴ Definisjonen av «toalett» er ment å favne vidt, for å sørge for at formålet om at alle former for toalett om bord i båter skal være omfattet av definisjonen. Begrepet er således definert for å tilse at forskriftens formål om å hindre kloakkutslipp fra fritidsbåter ikke blir omgått.

Angående definisjonen av «kloakk» vises det til at begrepet er godt kjent og innarbeidet i maritim lovgivning. I denne sammenheng vises det til at høring til nasjonal forskrift også benytter seg av begrepet og foreslått definisjon av kloakk.

Foreliggende definisjon av «kloakk» harmonerer også godt med gjeldende lovregulering knyttet til forbudet mot kloakkutslipp langs norskekysten for fritidsbåter, altså 300-metersgrensen jfr. Forskrift om miljømessig sikkerhet for skip mv. § 10. Forslaget bør dermed gjøre det enklere for den generelle fritidsbåtfører å overholde foreliggende regulering som vil innebære et totalforbud mot utslipp av kloakk i Oslofjordens områder underlagt Oslo kommunes jurisdiksjon.

⁴ Se forslag til bestemmelse § 2 definisjoner med kommentarer, lenke: [Høring til nasjonal forskrift](#)

§ 3 Utslippsforbud

Foreliggende bestemmelse gir uttrykk for forskriftens hovedregel. Hovedregelen er at utslipp av kloakk fra fritidsbåter i Oslo kommunes sjøområder er forbudt. Forbudet vil innebære at Oslo kommune slutter seg til tilstøtende kommuners forbud mot utslipp av kloakk i Bunnefjorden og Indre Oslofjord.⁵ Forslaget innebærer således at Oslo kommune vil bidra til et mer helhetlig vern mot utslipp av organisk materiale og næringssalter fra fritidsbåter, i foreliggende fravær av en nasjonal forskrift om forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter i Oslofjorden.

§ 4 Unntak

I forslag til § 4 har man valgt å lene seg på høring til nasjonal forskrift sine forslag til unntak fra forskriftens hovedregel om forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter.

Bestemmelsens bokstav a, er å anse som en nødrettsbestemmelse som utelukkende kommer til anvendelse om det plutselig oppstår en skade som medfører at båtføreren ikke kan lastes for at forbudet ikke kan overholdes. Bestemmelsen legger opp til en høy terskel for å pårope seg fritak fra forbudet mot utslipp av kloakk i forskriftens § 3.

Bestemmelsens bokstav b, åpner opp for at utslipp av rensset kloakk i tråd med nasjonal og internasjonal fastsatt standard vil være tillatt. Dersom fritidsbåten har et renseanlegg som garanterer at utslipp kan forekomme uten forurensning av fjorden, er det ingen rettmessig grunn til å hindre båteier og/eller båtfører å benytte seg av toalettet om bord.

Foreliggende forslag til formulering er hentet fra Sjøfartsdirektoratet og Miljødirektoratet sine forslag til forskrift mot utslipp av septik fra fritidsbåter i Oslofjorden,⁶ og kombinert med det nasjonale høringsforslaget sin formulering.

Foreslått formulering til § 4 bokstav b, tar høyde for at forskriften er rettet mot den alminnelige borger som kun kjører båt på fritid. Ved å kombinere direktoratene sine forslag, er man av den oppfatning at bestemmelsen blir mer brukervennlig for den vanlige innbygger og mer i tråd med intensjonen bak forskriften. Samtidig får man påpekt at en bestemt standard på renseanlegget må foreligge for at utslipp innenfor Oslo kommunes sjøområder skal være tillatt. Forskriftsforslaget gir også bestemmelsen mer dynamisk og trolig bedre egnet for å ta høyde for en forverret miljøtilstand i Oslofjorden.

⁵ Det vises i denne sammenheng til lokale forskrifter for blant annet: Nesodden, Frogn, Ås, Nordre Follo og Vestby kommune.

⁶ Forbud mot utslipp av septik fra fritidsbåter i Oslofjorden, Miljødirektoratet og Sjøfartsdirektoratet, datert 09.01.2023

§ 5 Båtførers ansvar

Ettersom forskriften er hjemlet i forurensningsloven og forurensningsforskriften vil det i hovedsak være båtføreren som er ansvarlig for at regelverket overholdes. I nevnte tilfelle vises det særskilt til grunnprinsippet i forurensningsloven som fremgår av forurensningsloven § 7. Av denne lovbestemmelsen vises det til forurensers betalerprinsippet, som innebærer at den som står ansvarlig for forurensningen selv må bære kostnadene deres utslipp påfører samfunnet.

Miljø sikkerhetsforskriften som regulerer forbudet mot utslipp av kloakk innenfor 300-meters grensen fra øyer og fastland jfr. § 10, viser også til at det er nærliggende å rette seg mot båtføreren som ansvarlig for forurensningen, basert på formuleringen «forbudt å slippe ut kloakk.»

Hva gjelder adgangen til å holde båteier og eventuelt passasjerer ansvarlig, vises det til den alminnelige medvirkningsbestemmelsen i straffelovens § 15.

§ 6 Kontrollmyndighet

Bestemmelsen angir at det er politiet som kan kontrollere at bestemmelsene i forskriften overholdes, ettersom kommunen ikke kan føre tilsyn etter forurensningsloven.

5. Forslag til ny forskrift

Forskrift om forbud mot utslipp av kloakk innenfor Oslo kommunes grenser i Oslofjorden fra fritidsbåter, Oslo kommune, Oslo

Hjemmel: Fastsatt av [organ] [dato] med hjemmel i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 9 og forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 23-2.

§ 1. Virkeområde

Forskriften gjelder for fritidsbåter som har toalett, og som oppholder seg innenfor Oslo kommunes grenser i Oslofjorden.

§ 2. Definisjoner

I denne forskrift betyr:

a. «fritidsbåt»: enhver flytende innretning som er beregnet på og i stand til å bevege seg på vann med en største lengde på inntil 24 meter, og som brukes utenfor næringsvirksomhet, jfr. fritids- og småbåtloven § 1. nr. 2.

b. «toalett»: alle former for sanitæranlegg for oppbevaring av sanitært avfall om bord, herunder

fast installert toalett, pumpetoalett med eller uten septiktank eller bærbart toalett.

c. «kloakk»: avløp og annet avfall fra toalett, urinal og lignende.

§ 3. Utslippsforbud

Utslipp av kloakk innenfor Oslo kommunes sjøområder i Oslofjorden er forbudt.

§ 4. Unntak

Forbudet mot utslipp av kloakk i § 3 gjelder ikke:

- a. utslipp som følge av skade på fritidsbåten eller utstyret hvis alle rimelige forholdsregler er tatt før og etter at skaden oppstod, for å hindre eller begrense utslippet mest mulig
- b. fritidsbåter som har et system for å rense kloakken om bord slik at utslipp kan skje uten skade for menneskers helse eller miljøet. Kloakkrenseanlegget må være i henhold til ISO-Standard NS-EN ISO 8099-2.

§ 5. Båtførers ansvar

Båtfører er ansvarlig for å overholde bestemmelsene i forskriften.

§ 6. Kontrollmyndighet

Politiet kan kontrollere at førere av fritidsbåter ikke slipper ut kloakk i strid med forbudet.

§ 7. Ikraftttredelse

Forskriften gjelder fra den tid Bystyret bestemmer.